

Bli med på nyrelotteriet

Sju måter å løse organmangelen.

**AKSEL
BRAANEN
STERRI**

akselbst@gmail.com

HELGEKOMMENTAREN

DU KAN NÅ registrere deg som organdonor på helsenorge.no. Det bør du. Gevinsten er enorm, du kan redde noens liv. Kostnaden, minuttet det tar å registrere seg, er minimal. Alternativet er at organene blir begravet eller kremert.

SELV OM ALLE blir organdonorer, er ikke donasjoner fra avdøde er tilstrekkelig for å sikre at alle som trenger et organ får det. Det er spesielt tragisk at det er en stor mangel på nyre, siden vi relativt enkelt kan gjøre noe med det. Vi har alle to nyre og vi lever fint videre med én. Donasjonen er heller ikke spesielt risikabel. Færre enn tre av tusen dør.

DET SOM GJØR det hele verre er at loven forhindrer et grep som enkelt kunne dekket behovet for nyre, nemlig betaling. Hadde sykehuset tilbudt meg

én million kroner for en nyre, ville jeg gjort det i morgen. Forbudet setter en effektiv stopper for det. Resultatet er at mange må leve liv på dialyse med begrenset livskvalitet.

Forbudet skyldes at mange mener det er umoralsk å kjøpe en nyre. Men dikterer moralen virkelig at folk bør leve liv på dialyse, for å unngå at nyre kjøpes og selges?

INNTIL VIDERE FRAMSTÅR betaling for nyre så uaktuelt at vi må finne andre løsninger. For eksempel kan vi la de som har funnet seg en donor-nyre som ikke passer dem, bytte med andre som er i samme situasjon. Byttene trenger ikke begrenses til to par. Par A kan gi en nyre til par B, men få en nyre av par C, som får sin nyre av par B. Dette er allerede implementert i flere land med stor suksess.

Innenfor et slikt system kan donorer som ikke krever noe tilbake fungere som nøkler som utløser disse par-donasjonene og dermed utløse et skred av donasjoner. Det gjør det dermed mer attraktivt å donere en nyre. Skal dette fungere optimalt bør vi imidlertid få på plass et nordisk, eller europeisk, samarbeid. Jo større, jo bedre.

Et annet forslag er å snu det nyetablerte organdonor-registeret på hodet og automatisk registrere alle borgere som donorer etter siwn død. Hvis du ikke ønsker å være organdonor, må du melde deg av. Dette kalles gjerne for en opt out-modell, i kontrast til dagens opt in-modell.

Opt out-modellen har flere fordeler. Siden alle bør være organdonorer, forenes lov og moral bedre enn om vi aktivt må registrere oss. Den sikrer også at de som glemte å registrere sitt samtykke blir donorer. Men skal modellen fungere optimalt kan ikke etterlatte ha rett til å

legge ned veto.

Systemet burde trolig vært kombinert med en insentivordning, slik de har i Israel, hvor de som ikke vil være donorer stiller bakerst i køen om de selv skulle trenge organer.

ISRAEL-MODELLEN KAN UTVIKLES videre også for levende donorer, i form av forsikringsordning for nyre. Den mest dramatiske varianten ville vært å innrullere alle borgere i et tvunget nyrelotteri, slik filosofen Cécile Fabre har foreslått (se pdf). Hver gang noen trengte en nyre, ville et lotteri valgt ut en tilfeldig borger, som måtte gjøre sin plikt og gi fra seg en nyre.

Selv om et slikt system ville eliminert problemet med manglende nyre, er bildet av at myndighetene tvinger noen til sykehuset for å få sin nyre operert bort nok til å strande forslaget.

Et bedre alternativ er derfor et lotteri hvor alle på frivillig basis kan bli med. For å sikre at færrest mulig angrer, er opt in-modellen å foretrekke. Alle vil ha en interesse i å melde seg inn. Du er garantert

en nyre om du skulle trenge den, mens det bare er en liten sjanse for at du selv må gi bort en.

Du har også grunn til å bli med av hensyn til andre. Selv om det er naturlig å tenke at det er bedre å gi bort en nyre enn å bli med i et nyrelotteri, tror jeg lotteriet er å foretrekke. Da støtter vi samtidig opp om en institusjon som på varig basis sikrer alle som trenger det nyre.

HVIS DEN SOM blir valgt nekter, har vi to alternativer. Ett alternativ er å tvinge gjennom gjennomføring. Et alternativ er å tillate den som tapte lotteriet å betale noen av de andre deltakerne for å ta ens plass. Kanskje er likevel markedet, når alt kommer til alt, det mest humane.

**«HADDE SYKEHUSET
TILBUDT MEG ÉN MILLION
KRONER FOR EN NYRE, VILLE
JEG GJORT DET I MORGEN.»**

KJETIL ROLNESS
Sosiolog, forfatter og foredragsholder

**AKSEL BRAANEN
STERRI** Statsviter og stipendiat i filosofi, UiO

**AAGE
BORCHGREVINK**
Forfatter og kritiker

IDA JACKSON
Forfatter og skribent

KNUT NÆRUM
Forfatter og sânn

MARTE MICHELET
Forfatter og skribent

CATHRINE SANDNES
Sjefredaktør for sakprosa på Gyldendal

**FLU
HARTBERG**
Illustratør